MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tat-13 ta' Novembru, 2006

Citazzjoni Numru. 1728/1995/1

Joseph Busuttil.

-vs-

1. Angelo Xuereb
2. Ax Construction Limited.

Il-Qorti;

Rat l-att taċ-ċitazzjoni ppreżentata fl-1 ta' Novembru, 1995 li permezz tagħha l-attur ippremetta:

Illi l-attur jiġġestixxi r-*restaurant* Don Pepe, li qiegħed f'9A, Pwales Road, Xemxija.

U li l-konvenuti jew min minnhom indahlu sabiex jagħmlu

xogħlijiet fis-sistema tad-drenaġġ fil-viċinanzi tar-*restaurant* Don Pepe.

U li l-konvenuti esegwixxew dan ix-xogħol fuq tul ta' żmien itwal minn dak mistenni u għalqu l-aċċess għar-*restaurant* Don Pepe għal perjodu twil tant li l-istess *restaurant* ma setax jiġi patroċinat mill-pubbliku u klijenti ta' l-attur.

U li minħabba trakuraġni, negliġenza u nuqqas ta' kompetenza da parti tal-konvenuti, l-attur sofra danni.

Għalhekk jitolbu lil din l-Onorabbli Qorti għaliex m'għandhiex;

1. Tiddikjara li l-konvenuti huma responsabbli għall-ħlas ta' danni li jikkonsistu f'telf ta' qligħ mill-attur minħabba traskuraġni, negliġenza u nuqqas ta' kompetenza da parti tal-konvenuti.

2. Tillikwida d-danni hekk sofferti mill-attur.

3. Tikkundanna lill-konvenuti jħallsu lill-attur is-somma hekk likwidata.

Bl-ispejjeż u bil-konvenuti nġunti għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-attur maħlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet tal-konvenuti ppreżentata fil-5 ta' Frar, 1996 li permezz tagħha Angelo Xuereb proprio u bħala driettur tas-soċjeta' konvenuta eċepixxa;

1. Illi preliminarjament huwa personalment m'għandux relazzjoni ġuridika ma' l-attur;

2. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, is-soċjeta' konvenuta meta wettqet ix-xogħlijiet fis-sistema ta'

drenaġġ fil-viċinanzi tar-*restaurant* ta' l-attur, imxiet fuq l-istruzzjonijiet li tawha l-uffiċjali tal-gvern li kien il-kuntrattur tagħha;

3. Illi mhux minnu li s-soċjeta' konvenuta hija responsabbli ta' xi danni minħabba traskuraġni, negliġenza u nuqqas ta' kompetenza da parti tagħha.

Salvi eċċezzjonijiet oħra.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuti maħlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat l-atti processwali inkluż ir-rapport ta' l-espert tekniku l-AIC Joseph Jaccarini.

Rat in-noti ta' l-osservazzjonijiet.

Rat il-verbal tas-seduta tal-5 ta' Lulju, 2006 illi permezz tagħha l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Ikkunsidrat;

Illi ma hemmx dubbju li s-soċjeta' konvenuta (mhux il-konvenut personalment li allura għandu jinħeles mill-osservanza tal-ġudizzju għax ix-xogħol sar mis-soċjeta' imsemmija u mhux minnu personalment) kienet moruża fl-adempjiment tax-xogħol li kellha tagħmel skond it-*tender* li rebħet. Dan mhux biss ikkonkludih l-espert tekniku iżda anke jirriżulta mill-provi li l-istess soċjeta' konvenuta kienet ġiet immultata s-somma ta' elf Lira Maltin (Lm1,000) mill-Gvern għal dan id-dewmien.

Il-perit ikkonkluda *inter alia* illi; "*Ix-xogħol dam iktar miż-żmien previst u huwa fatt li bid-dewmien Triq il-Pwales baqgħet għal żmien inaċċessibli jew aċċessibli b'diffikolta' minħabba t-trinek li kienu qed jinfetħu, tjun li rriżultaw wara l-maltemp.*"

Is-soċjeta' konvenuta qed titfa' t-tort tad-dewmien fuq il-Gvern u tipponta għal diversi nuqqasijiet li skond hi kienu determinanti għad-dewmien. Il-Qorti ma taqbilx ma' dan ir-raġunament speċjalment mill-*punto di vista* legali. Ix-xogħol sar minnhom u wara li rebħu t-*tender* relattiva; jekk kien hemm xi diffikoltajiet infrasttrutturali kellhom jarawh qabel u jekk irriżultawlhom waqt ix-xogħol setgħu jitolbu s-sejħa fil-kawża tad-dipartiment konċernat. Minn dan ma ġara xejn u jekk għandhom issa xi pretensjoni kontra l-Gvern din tibqa' impreġudikata iżda l-attur mexxa tajjeb fil-konfront tagħhom – u hawn il-Qorti qed tirreferi għas-soċjeta' konvenuta.

Fil-rigward tal-likwidazzjoni tad-danni dawn it-tip ta' kawżi jippreżentaw ċertu diffikolta' għaliex fil-waqt li l-attur ipproduċa l-kontijiet għas-snin imsemmija dawn dejjem jagħtu stampa approssimattiva. L-attur qal li hu kien qed jaqla' ċirka disat elef Lira Maltin (Lm9,000) fl-1993 u wara beda jaqla' ċirka disa' mitt Lira Maltin (Lm900) – għas-snin sakemm tlesta x-xogħol li sa l-1997 kien għadu mhux lest. Ingħata kumpens ta' elf Lira Maltin (Lm1,000) fuq rakkomandazzjoni ta' l-Ombudsman (ara fol 180). Ma hemmx dubbju li l-attur sofra dannu bid-dewmien lamentat minnu u dan għaliex in-negozju tiegħu ma baqax faċilment aċċessibbli. Pero' *nonostante* dan l-ammont eżatt ta' dannu diffiċilment jiġi konstatat anke għaliex mill-atti mhux preċiżat meta l-inkonvenjent tneħħa u barra dan meta negozju jieħu daqqa fl-avvjament mhux faċli li dan jerġa' jiġi f'tiegħu anke jekk il-fatt li jkun tefgħu lura ma jibqax jeżisti.

Huwa minnu pero' li hemm ċirkostanzi li fihom il-Qorti tillikwida d-danni *arbitrio boni viri* kif ikkumentat din il-Qorti fil-kawża Margaret Camilleri et vs Cargo Handling Company Limited (1560/95 PS) deċiża fit-13 ta' Ottubru, 2004; "*Ma jistax ikun dubitat li hu rikonoxxut lill-ġudikant anke fis-sistema ta' liġi tagħna l-poter diskrezzjonali li jillikwida t-telf u l-qligħ bl-adoperu tal-kriterju sussidjarju*

tal-valutazzjoni ekwittattiva. Ara a propositu deċiżjoni a Vol XXXV parti iii paġna 615 fejn ġie

proprju rikonoxxut fuq l-istregwa ta' dak espress mill-Qorti Taljana tal-Kassazzjoni illi "vi hanno casi in cui non potendosi avere mezzi istruttori e rimesso al magistrato il valutare ex aequo et bono secondo i dettami della suqa ragione e conosciena l'ammontare del danno del risarcimento del quale taluno fu condannato". Indiskutibilment il-ġudikant ma jistax lanqas f'dawn il-każi jipprexxindi mill-fatt li l-parti istanti m'hijiex esonerata mid-dmir li tipprovdi dawk l-elementi probatorji u dak il-fattijiet li tkun taf bihom għall-iskop ta' determinazzjoni tat-telf. Minn naħa tiegħu l-ġudikant hu tenut li jagħti piż debitu lil dawk l-elementi kollha tal-każ konkret akkwisiti fil-proċess. Fi kliem ieħor hu għandu jipprovdi motivazzjoni loġika tal-kriterji ta' l-apprezzament prudenti adottati li juri kif wasal għal likwidazzjoni tal-quantum debeatur." Ara f'dan is-sens u fuq dan il-punt id-deċiżjoni riportata a Vol XXIX – i – paġna 1285.

Għalhekk il-Qorti in vista taċ-ċirkostanzi tal-każ tħoss li s-somma li għandha titħallas lill-attur bħala danni, likwidata *bonii virii*, għandha tkun ta' sitt elef Lira Maltin (Lm6,000)

Għal dawn il-mottivi il-Qorti fil-waqt li tillibera lill-konvenut personalment mill-osservanza tal-ġudizzju tiċħad l-eċċezzjonijiet l-oħra tas-soċjeta' konvenuta u tilqa' t-talbiet kollha attriċi u tikkundanna lill konvenut iħallas lill-attur is-somma ta' sitt elef Lira Maltin (Lm6,000). L-ispejjeż tas-kawża jitħallsu mis-soċjeta' konvenuta.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------